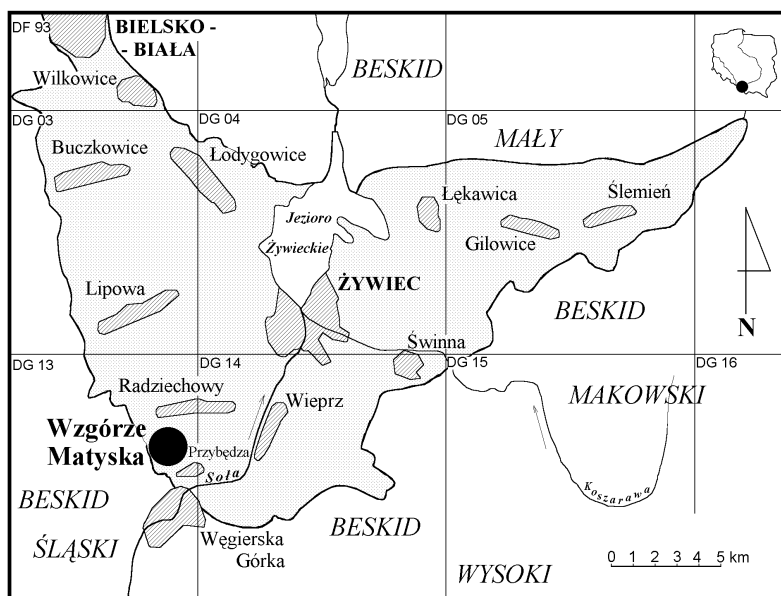

NOTATKI BOTANICZNE

Notatki florystyczne ze wzgórza Matyska w Kotlinie Żywieckiej (Karpaty Zachodnie)

Wiosną 2000 r. odkryto w zachodniej części Kotliny Żywieckiej stanowiska trzech interesujących gatunków roślin naczyniowych: *Aconitum vulparia* Rchb., *Cypripedium calceolus* L. i *Orchis pallens* L. Znajdują się one na zboczach wzgórza Matyska (Ryc. 1), położonego pomiędzy miejscowościami Radziechowy i Przybędza (gmina Radziechowy-Wieprz, powiat żywiecki, kwadrat ATPOL DG13). Wzgórze Matyska (609 m n.p.m.) zbudowane jest głównie z wapieni cieszyńskich, które były do niedawna eksploatowane w licznych niewielkich kamieniołomach, obecnie opuszczonych i zarastających roślinnością krzewiastą i leśną. Wymienione powyżej gatunki podlegają całkowitej ochronie prawnej, a ponadto umieszczone zostały na „czerwonej liście roślin” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992).

Ryc. 1. Położenie terenu badań.

Fig. 1. Location of the study area.

Aconitum vulparia do tej pory znany był w Polsce z jednego stanowiska położonego w dolnych partiach wzgórza Grojec koło Żywca (NOWAK 1991). Nowe stanowisko tej rośliny zlokalizowane jest pod szczytem wzgórza Matyska, na wysokości około 565 m, na zboczu o ekspozycji NNE, w sąsiedztwie nieczynnego kamieniołomu. Populacja liczy około 100 okazów, w tym 20 kwitnących, występujących na powierzchni około 25 m². Ze względu na brak charakterystyki fitosocjologicznej siedlisk *A. vulparia* z terenu Polski (ZAJĄC & ZAJĄC 1998), w tabeli 1 zamieszczono 3 zdjęcia z aktualnie znanych miejsc występowania omawianego gatunku.

Tabela 1. Zbiorowiska roślinne z udziałem *Aconitum vulparia* Rchb.
Table 1. Plant communities with participation of *Aconitum vulparia* Rchb.

Numer kolejny zdjęcia Successive no of reléve	1	2	3
Localizacja Location	Mat.	Gro.	Gro.
Data Date	05.06.2000	25.05.1999	25.05.1999
Nachylenie (°) Inclination (°)	20	50	45
Ekspozycja Exposure	NNE	W	W
Zwarcie warstwy drzew (%) Cover of tree layer (%)	10	–	–
Zwarcie warstwy krzewów (%) Cover of shrub layer (%)	80	70	70
Zwarcie warstwy zielnej (%) Cover of herb layer (%)	60	70	80
Zwarcie warstwy mszystej (%) Cover of moss layer (%)	–	zn.	–
Powierzchnia zdjęcia (m ²) Area of reléve (m ²)	25	50	50
Wysokość n.p.m. (m) Altitude above sea level (m)	565	360	360
Liczba gatunków w zdjęciu Number of species in the record	17	30	18
<i>Aconitum vulparia</i>	3.3	3.3	1.2
Ch. Cl. <i>Quercus-Fagetum</i> + Ch. O. * <i>Fagetalia silvaticae</i>			
<i>Fraxinus excelsior</i> a	2.2	.	.
c	.	+	+
<i>Corylus avellana</i> b	4.4	4.4	3.3
<i>Aegopodium podagraria</i>	2.2	+	2.2
* <i>Asarum europaeum</i>	1.1	+2	+
* <i>Galeobdolon luteum</i>	2.2	+2	2.2
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	.	1.1	+2
<i>Campanula trachelium</i>	+	+	.
<i>Lonicera xylosteum</i>	1.1	1.1	.
* <i>Mercurialis perennis</i>	.	2.2	3.3
* <i>Pulmonaria obscura</i>	.	+	+

Tabela 1. Ciąg dalszy – Table 1. Continued.

Numer kolejny zdjęcia Successive no of reléve		1	2	3
<i>Salvia glutinosa</i>		.	1.2	1.1
<i>Acer platanoides</i> 2; * <i>Actaea spicata</i> 2(1.2); * <i>Alnus incana</i> b 3(2.2); * <i>Cerasus avium</i> 3; * <i>Dryopteris filix-mas</i> 2; * <i>Euphorbia amygdaloides</i> 2(1.2); * <i>E. dulcis</i> 2(3.3); <i>Poa nemoralis</i> 2; * <i>Primula elatior</i> 3; * <i>Viola reichenbachiana</i> 1.				
Ch. Cl. <i>Rhamno-Prunetea</i>				
<i>Crataegus monogyna</i>	b	2.2	.	4.4
<i>Sambucus nigra</i>	b	.	.	2.2
	c	.	+	+
<i>Viburnum opulus</i>	b	2.2	.	.
	c	.	+	.
<i>Cornus sanguinea</i>	c	.	+2	+
<i>Crataegus laevigata</i> b 1(2.2), c 1; <i>Prunus spinosa</i> b 1(2.2), c 1; <i>Rosa canina</i> 1.				

Gatunki towarzyszące (Accompanying species): *Ajuga reptans* 2(1.2); *Aquilegia vulgaris* 2; *Cruciata glabra* 1; *Geranium robertianum* 2, 3(1.1); *Geum urbanum* 1; *Hedera helix* 2(1.2); *Hieracium murorum* 2(+.2); *Mycelis muralis* 2; *Oxalis acetosella* 3; *Rubus* sp. 1; *Heracleum sphondylium* 2(+.2); *Taraxacum* sp. 2; *Leskeella nervosa* d 2(+.2).

Objaśnienia (Explanations): Gro. – wzgórze Grojec (Grojec hill); Mat. – wzgórze Matyska (Matyska hill).

Orchis pallens nie był do tej pory notowany z terenu Kotliny Żywieckiej (BERNACKI 1999; FIEDOR 1999). Nowe stanowisko zlokalizowane jest na S zboczu wzgórza Matyska, na wysokości około 520 m. Populacja liczy około 80 okazów, w tym 70 kwitnących. *O. pallens* jest składnikiem runa zbiorowiska leśnego z dominacją *Cerasus avium* w drzewostanie.

Cypripedium calceolus należy do bardzo rzadkich gatunków w Beskidach Zachodnich, przy czym na większości znanych stanowisk nie był od wielu lat obserwowany (BERNACKI 1999). Nowe stanowisko znajduje się na S zboczu wzgórza Matyska, na wysokości około 540 m. Stwierdzono tylko 2 kwitnące pędy omawianego storczyka, który rośnie w runie zbiorowiska leśnego z przewagą *Cerasus avium* w drzewostanie. W Kotlinie Żywieckiej obuwik pospolity znany był do tej pory z jednego stanowiska (aktualnie potwierdzonego) na terenie wzgórza Grojec (NOWAK 1998).

Summary. Floristic notes from the Matyska hill in the Kotlina Żywiecka (Western Carpathians). In the spring of 2000, localities of three interesting vascular plant species were found: *Aconitum vulparia* Rchb., *Orchis pallens* L. and *Cypripedium calceolus* L. on the Matyska hill (Fig. 1). Actually, a new locality of *Aconitum vulparia* is the second in Poland, *Orchis pallens* is a new species for Kotlina Żywiecka region and locality of *Cypripedium calceolus* is the second in this area.

LITERATURA

BERNACKI L. 1999. Storczyki zachodniej części polskich Beskidów. ss. 119. Zespół Zachodniobeskidzkich Parków Krajobrazowych, Colgraf-Press, Poznań.

- FIEDOR M. 1999. Storzyczki błady *Orchis pallens* L. na Pogórzu Cieszyńskim – aktualizacja danych dotyczących rozmieszczenia, zasobów i ekologii. – *Natura Silesiae Superioris* **3**: 5–13. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- NOWAK K. A. 1991. *Aconitum vulparia* (*Ranunculaceae*), nowy nabytek dla flory Polski. – *Fragm. Flor. Geobot.* **35**(1–2): 249–253
- NOWAK K. A. 1998. Rzadsze i ginące rośliny spotykane na Grojcu koło Żywca (Karpaty Zachodnie). – *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Polonica* **5**: 47–54
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1997. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce. ss. 99. Nałkadem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), *Lista roślin zagrożonych w Polsce*. Wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

PAWEŁ NEJFELD, *Osiedle 700-lecia 15/18, PL-34-300 Żywiec, Polska;*

ADAM STEBEL, *Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, Śląska Akademia Medyczna w Katowicach, ul. Ostrogórska 30, PL-41-200 Sosnowiec, Polska.*

Przyjęto do druku: 5.10.2000 r.

Uzupełnienia do flory Dołów Jasielsko-Sanockich

Podczas obserwacji botanicznych prowadzonych na terenie Dołów Jasielsko-Sanockich w latach 1994–2000 odnaleziono szereg nowych dla tego terenu gatunków roślin naczyniowych, niepodawanych we florze tego terenu (OKLEJEWICZ 1993). W trakcie obserwacji odnaleźliśmy również kolejne stanowiska dla gatunków, które do 1993 r. na tym terenie zostały podane z niewielu stanowisk.

WYKAZ GATUNKÓW

Kolejność gatunków podano za SZAFEREM i in. (1953), natomiast nomenklaturę za MIRKIEM i in. (1995). Stanowiska podajemy z numeracją kwadratów ATPOL o boku 2 km zgodnie z metodyką zaproponowaną przez ZAJĄCĄ (1978), a sposób ich numeracji w obrębie kwadratu o boku 10 km opisali DEPTUCH i OKLEJEWICZ (1998).

W pracy zastosowano następujące skróty: m. – między, * – zadmowiony gatunek synantropijny.

Betula pubescens Ehrh. – Kilka okazów w drzewostanie dębowo-jodłowym m. Potokiem i Turaszówką (FG 0242).

Ulmus laevis Pall. – W zaroślach nad Wisłokiem w Łączkach Jagiellońskich (FF 9211) oraz w lesie nad Potokiem Marcinek na N od Krosna (FG 0300).

Spergularia rubra (L.) J. Presl & C. Presl – Na ugorze w Widaczu (FG 0342).

* *Consolida regalis* Gray – Archeofit występujący na polach uprawnych o podłożu wapiennym w Łączkach Jagiellońskich (FF 9211).

Trollius europaeus L. s. stricto – Duże stanowisko (ponad 1000 okazów na około 15 hektarach) zostało odnalezione m. Kombornią a Krościenkiem Wyżnym (FG 0313). Opisywany gatunek roślinie tam na niekoszonych łąkach z dużym udziałem turzyc i wiaźówki błotnej.